DE ANTONIO MUSA OCTAVIANI AUGUSTI MEDICO ET LIBRIS QUI ILLI ADSCRIBUNTUR COMMENTATIO...

Johann Christian Gottlieb Ackermann

DE ANTONIO MVSA OCTAVIANI AVGVSTI MEDICO ET LIBRIS QVI ILLI ADSCRIBVNTVR

COMMENTATIO

SCRIPSIT

IOANNES CHRISTIANVS GOTTLIEB ACKERMANN

MEDICINAE DOCTOR ET IN VNIVERSITATE LITERARIA ALTORFINA PROFESSOR PVBLICVS ORDINARIVS ACADEMIAE IMPERIALIS NATVRAE CVRIOSORVM COLLEGA.

ALTORFII
EX OFFICINA HESSELIANA.
MDCCLXXXVI.

§. 1.

Serius ad Romanos cum aliis artibus liberalioribus medicina a Graecis peruenit nec in magna apud eos existimatione habita est. ARCHAGATHI enim, LYSANIAE filii, qui primum e Peloponeso Romam venerat anno U. C. DXXXV. dato ei Quiritium iure emptaque ob id taberna in compito Acilio publice, nomen, ob secandi vrendique saeuitiem, in carnificem et in taedium ars omnesque simul medici transiere. a) Etenim licet veteres Romani, qui sine medicis quidem, non tamen sine medicina viuebant, in morbis auertendis et curandis operam quandam ante Graecam medicinam ad eos perductam collocarent, translato adeo ad eos anno U. C. CCCCLX. ab Epidauro cultu AESCVLAPII, ipsique, pestilentia grauiter saeuiente, anno U. C. CCLXXXVI. DIONYSIO HALICARNASSENSI teste, b) medicamenta aliaque morborum lenimina adhiberent, aliaque lue anno U. C. CCCI. saeuiente, eodem teste, c) nec medici, nec ministeria sufficerent, Graecam tamen medicinam, rudes in omnibus artibus, quae ingenii cultum quendam requirunt, repudiarunt, non eam ob caussam, quod ex ea in publicam vtilitatem nihil redundaret, verum metu haud forte iniusto, ne, si Graecorum genus literas suas daret cum iisque medicos suos mitteret, omnia corrumperentur. *Iurarunt inter se Graeci*, inquit M. CATO in oratione ad M. filium d) *barbaros necare omnes medicina: sed hoc ipsum mercede faciunt, vt fides iis sit et facile disperdant.* Quae licet inique sine dubio et odiose in Graecos dicta a viro Romano principe, satis probant, Graecam medicinam Romanis admodum copiosam fuisse, ius Quiritium ARCHAGATHO datum plures alios e Graecis medicinam professis Romam traxisse medicosque Graecos, ingenuos, nulla seruili macula dehonestatos, ius Quiritium adeptos, Romae, temporibus quibus M. CATO orationem ad M. filium conscripsit, complures fuisse, qui aegrotis, data iis curationis mercede, liberam

a) *Plinius* XXIX, 1.
b) Lib. IX. antiq. Rom. pag. 599.
c) Lib. X. pag. 677. cf. *Io. Henr. Schulze*, celeberrimi quondam in vniuersitate Altorfina, postea Halensi professoris, histor. medicinae, period. II. cap. 6.
d) apud *Plinium* l. c.

beram ex omni parte operam darent. Talis autem medicinae Graecae ad Romanos translatae ſtatus fuit ab anno U. C. DXXXV. quo ARCHAGATHVS Romam venit, vsque ad ea tempora, quibus M. CATO fato functus eſt, quae in annum U. C. DCV. cadunt.

Verum Romanus populus, in artibus accipiendis caeterum haud lentus, qui ad ſexcenteſimum annum a) ſine medicis vixerat, talibus nempe, qui Graecorum medicorum more ſcientiae ſuae peculiarem operam darent, attamen non ſine medicina, iniuria ſine dubio motus, qua Graeci medici aegros ſecandi ſaeuitia ſua adſecerant, et M. CATONIS auctoritate maxima, medicinam Graecam Romam nouiter allatam ſtatim parui fecit neglexitque, adeo vt poſt ARCHAGATHI et M. CATONIS tempora medicorum ſtatus in ignominiam transiret. Ab his enim temporibus vsque ad ea, quibus IVLIVS CAESAR ſumma rerum potitus eſt, nullus in antiquis auctoribus locus occurrit, ex quo perſpicue pateat, medicos ingenuos, Romanos ciues, familiae nulli addictos Graecos Romanosue medicinam Romae exercuiſſe aliamque medicorum Romae conditionem quam ſeruilem fuiſſe, b) licet

a) Vltra ſexcenteſimum annum, inquit *Plinius*, l. c. Sed haec ſine dubio dixit iniuria motus, quae aegris ſuis temporibus a medicis illata eſt. Si enim, vt communis opinio fert, *Archagathum* primum medicum Romanum ponimus e Graecia aduentitium, prima medicina Romanis a medico Graeco iam fuit anno vrbis DXXXV. conf. G. G. *Richter* diſſ. *priſca Roma in medicos ſuos haud iniqua.* §. 4. *pag.* 418. *in Opuſc. tom. II.*

b) Ingenuum medicorum Romanorum ſtatum adſeruerunt inter alios *Drelincourtius*, *in apologia medicorum contra calumniam medicos 600 annis Romae exulaſſe Op. P. II. p.* 408. Iac. *Sponius* in libro: *Recherches ſur l'antiquité.* p. 441. *Lampe* in peculiari opere *de honorib. et priuileg. medicor.* pag. 83. ſeq. *Rich. Mead in orat. anniuerſar. Harvaei.* pag. 14. *Daniel Vinck in amoen. philolog. medic. Io. Henr. Schulze in hiſtor. medicinae* et plurimi alii de hiſtoria medicinae ſcriptores. Tandem vir eximiae eruditionis, *Georg. Gottl. Richter* in diſſ. cit. *priſca Roma in medicos ſuos haud iniqua.* Seruilem vero ſtatum *Cornel. Agrippa de incertitud. et vanit. ſcient.* cap. 83. *Ianſ. ab Almeloveen inv. nov. antiq.* §. 4. *Conyer Middelton diſſ. de medicor. apud veteres Romanos degentium conditione* p. 10. auctorque libri *medicus Romanus ſeruus* LX. *ſolidis aeſtimatus.* L. B. 1671. vt alios plures, mota inprimis a *Middeltono* controuerſia, taceam.

licet complures auctores medici, scientiae, quam profitentur, ignominiosum putantes, si seruis ingloriisque aliis hominibus Romae fuerit propria, enixe data opera in contrario probando, at sine multo successu insudauerint. Quae enim in hoc interuallo viuentes PLAVTVS, qui ARCHAGATHI aetatem proxime adsequutus est, et paulo post viuens TERENTIVS de medicis proferunt, si et ad ingenuos referri possent, medicinam tamen medicosque in magno honore fuisse non probant, PLAVTO a) inprimis medicinas tonstrinis adiungente. Nec quae CICERO in oratione pro Archia notat de Graecis quaestus caussa Romam venientibus et sub accessu ciuitate donatis coniecturam admodum firmant in his Graecis ciuitate Romana donatis medicos plures fuisse, licet non abnuam temporibus IVLII CAESARIS aeuum proxime antecedentibus in plurimis peregrinis ciuitate donatis medicos etiam fuisse. Quae Aquilia maxime lege probantur Caesaribus quidem, sed non multum antiquiore, qua in medicos imprudentiae et errorum in medendo reos actio licuit. b) Scriptores autem ingenuum medicis Romanis statum semper fuisse adserentes mire mixtis confusisque omnibus nullaque locorum aut temporum ratione habita, incongrue quae cum medicis in Graecia, quae medicos semper in maximo honore habuit, acta sunt, ad Romanos, quae Romae sub Caesaribus cum medicis acta sunt, ad acta temporum inter ARCHAGATHVM et IVLIVM CAESAREM intercedentium retulerunt.

§. II.

Seruilem vero conditionem medicos Romanos plures egisse IVLII CAESARIS temporibus, prius nempe, quam ipse ciuium numerum insignem in colonias transmarinas deduceret, paucosque fuisse Romae medicos ingenuos et ciuitate donatos facile probari potest. Ipse enim CAESAR, SVETONIO c) teste, *quum Rhodum hybernis mensibus traiiciens a praedonibus caperetur, apud eos, non sine summa indignatione prope XL. dies mansit cum vno medico et cubiculariis duobus, nam comites seruosque caeteros initio statim ad expediendas pecunias, quibus redimeretur, dimiserat.* Qui locus licet non expedite probet, vtrum medicus comitibus an seruis adnumerari debeat, ipseque PLVTARCHVS d) comitibus eum di-

 ferte

a) *Amphitr. Act.* 4, 1. *Epidic. Act.* 2, 2.
b) *Instit.* IV. tit. III.
c) *Iul.* 4.
d) *in vita Caesaris.*

ferte adnumeret, fufpicionem tamen, perpenfis iufte omnibus, mouet, medicum et cubicularios feruos fuiffe, qui corporis capti domini curam gererent, qualis etiam ISAACO CASAVBONO a) mens fuit.

Octoginta autem ciuium millibus in transmarinas colonias diftributis, vt exhauftae quoque vrbis frequentia fuppeteret, CAESAR, fuprema in republica poteftate potitus, fanxit, ne quis ciuis maior annis viginti minorue quadraginta, qui facramento non teneretur, plus triennio continuo Italia abeffet: neu quis fenatoris filius, nifi contubernalis aut comes magiftratus, peregre proficifceretur: neque hi, qui pecuariam facerent, minus tertia parte puberum ingenuorum inter paftores haberent. *Omnesque medicinam Romae profeffos et liberalium artium doctores, quo libentius et ipfi vrbem incolerent, caeterique appeterent, ciuitate donauit.* b) Quam immunitatem medicis conceffam etiam ALEXANDER AB ALEXANDRO c) probat, CAESAREM medicinam profeffos et liberalium artium doctores praecipui muneris loco ciuitate donaffe perhibens.

Viliorem medicis conditionem Romae, ante donatam iis a IVLIO CAESARE ciuitatem fuiffe, medicorum copiam his temporibus Romanae vrbi non fuppetiiffe, edictumque, quo ciuitas medicis data eft, eam etiam ob cauffam peruulgatum effe, vt plures appeterent, Romanos his temporibus medicinae parum ftuduiffe, exteris medicis vfos, facile patet. Dato autem ciuitatis iure medicis, medicina ftatim apud Romanos in honore haberi coepit, medicique, in quibus tamen exteri, aduenae ingenuique diligenter a feruis medicis diftinguendi funt, magna exiftimatione culti funt, ita vt complures clariffimi apud Romanos viri medicis amicis vfi fint. d)

Idem

a) *in not. ad Plutarchi Caef.* Amicum *Plutarchus* in Caefare vocat, ex eoque loco quidam ingenuum huius medici ftatum probare ftuduerunt, inprimis *Dan. Vinck amoenit. philolog. medic.* p. 464. Locus autem *Plutarchi* etiamfi probet hunc medicum Caefari carum fuiffe, *Suetonii* tamen locus probare videtur, ob compofitum medicum cum cubiculariis, eum e feruis Caefaris fuiffe.

b) *Sueton. Iul.* 42.

c) *Lib. IV. genial. dier. cap.* 10. cf. *Dan. Vinck amoenit.* V, 6. *pag.* 168.

d) Sic *Cicero Afclepiadem*, medicum celeberrimum, amicum habuit, *de orat.* I, 14. Alio etiam medico, *Afclapione Patrenfi* vfus eft valde familiari-

Idem fere medicorum ſtatus Romae, OCTAVIANI AVGVSTI temporibus fuit. Complures Romani medicos ſeruos habuerunt, forte corporis externam curam gerentes, vt quidam ſummo, at vano ſtudio adſeruerunt. Licet enim facile largiar non vbique ſub medicorum nomine hos tantum intelligendos eſſe, qui aut diaeta aut medicamentis internos morbos curant, ſed manu etiam opem medicam ferentes, vnguentarios, ocularios, caet. quod a doctiſſimis viris ſatis iam euictum eſt: non tamen et hoc facile concedam, medicos omnes, quorum ſeruilis conditio certe conſtat, his adnumerandos eſſe, ingenuos vero medicos Romanos omnes internae morborum curationi operam dediſſe. Fuit enim tam IVLII CAESARIS quam AVGVSTI temporibus omnis paene Romanorum penes Graecos medicina, omnesque paene horum temporum medici, qui in libris memorantur, Graeci ſunt ſerui, in iisque qui medicorum ſeruitia praeſtarent complures, ingenui, ſi Romae ſine ſeruitio degerent et poſcentibus medicinam adminiſtrarent. Numerum tamen medicorum, ſine ſeruili nota Romae degentium Graecorum, data iis a IVLIO CAESARE ciuitate Romanae, admodum increuiſſe credibile eſt, inprimis quum immunitatis quodam priuilegio fruerentur et in principis populique aeſtimationem perueniſſent, teſtante id clare SVETONII loco, quo AVGVSTVS magna quadam ſterilitate venalitias et laniſtarum familias peregrinosque omnes, exceptis medicis et praeceptoribus, expuliſſe eoque modo effeciſſe vt annona conualeſceret, traditur.a) Quae autem de celeberrimis medicis ex Romanorum familiis, Caſſiis, Calpitanis, Aruntiis, Albutiis, Rubriis, PLINIVS b) perhibet, ea omnia ad ea tempora referenda ſunt quae AVGVSTI aetatem exceperunt, in quibus

miliariter eiusque artem in valetudine ſuorum expertus eſt. „*In qua mihi tum ipſa ſcientia, tum etiam fidelitate beneuolentiaque ſatisfecit. Hunc igitur Tibi commendo et a Te peto, vt des operam vt intelligat, diligenter me ſcripſiſſe de ſe meamque commendationem vſui magno ſibi fuiſſe.* „ — *Epiſt. ad famil.* XIII, 20. *Aſclepiadem* tamen a ſeruili conditione non penitus liberat *Thomas Reineſius*, vir non infimae in his rebus auctoritatis, inſcriptione probante *Aſclepiadem Pruſenſem* medicum, *Aſclepiadis*, nouae ſectae conditoris, qui Romae, temporibus *Pompeii Magni* vixerat, forte nepotem, cum imperantibus *Traiano*, *Hadriano*, et *Antonino* ſeruili conditione fuiſſet, a T. *Calpurnio* manumiſſum eſſe. *Epiſt. ad Rupert.* XLVI. pag. 394.

a) Aug. 42. cf. *Oroſ.* VII, 2.

b) XXIX, 1.

quibus Romani, perspecta vtilitate medicinae, magnaque mercede ducti, illi libenter operam dederunt, non tamen vrbi suffecerunt, adeo vt complures medici Graeci, in iisque celeberrimi, in quibus GALENVM nominasse sufficiet, Saeculo post Christum nato I. II. et III. Romae medicinam cum plurimo honore lucroque exercuerint.

Caeterum doctissimi viri DANIEL VINCKIVS, a) IOANNES CLERICVS, b) IO. HENR. SCHVLZE, c) GEORG. GOTTL. RICHTER d) aliique complures, medicinae dignitatis partem haud exiguam detrahi putantes, dum a seruili contumelia homines, qui Romae eam exercuerint, vindicari non possent, congestis compluribus opinioni, quam conceperant, fauentibus testimoniis, probarunt quidem fuisse Caesarum temporibus medicos Romanos quosdam ingenuos et ab omni seruili conditione perfecte liberos, at licet euincerent fuisse in seruis Romanorum complures, qui aut externam opem ferrent, aut curae corporis domini praeessent, hoc tamen non effecerunt, vt omnes medicos, qui internis medicinis morbos internos curarunt, a seruitute liberarent, aut omnis medicinae internae vsum seruis detraherent. Medicos seruos AVGVSTVS habuit internis morbis operam dantes, probante epistola AVGVSTI ad AGRIPPINAM data, e) CN. DOMITIVS seruum manumisit medicum, quod venenum sumptum, quod poenitentia euomuerat, temperasset. f)

§. III.

In amicorum comitumque numero medicos AVGVSTVS habuit MARCVM ARTORIVM et ANTONIVM MVSAM. ARTORIO amico vsus est SVETONIO g) teste ab eoque a summo vitae periculo seruatus. Quum enim bellum cum BRVTO gereret grauique valetudine in castris implicitus a praelio abstinere statuisset

a) Amoenitat. philolog. medic. Sect. III. cap. 6.
b) histoire de la medecine. Part. III. Liv. I. chap. 2. p. 565 seqq.
c) historia medicinae. Period. II. cap. 6.
d) diss. cit. *prisca Roma in medicos suos haud iniqua. Opusc.* t. II. p. 426 seqq.
e) *Mitto praeterea cum eo ex seruis meis medicum, quem scripsi Germanico, si vellet, vt retineret. Sueton. Calig.* 8.
f) *Sueton.* in Neron. 2.
g) Non medicum, sed amicum vocant *Suetonius* in Augusto. 91. *Appianus* de bello civ. pag. 653.

statuisset nec tabernaculo egredi, medico eius ARTORIO a) Mineruae species in somnio obuersata est, monens, ne propter corporis imbecillitatem in castris sese contineret. Itaque in aciem lectica perlatus est: et eodem die castra a BRVTO capta sunt, b) lectica eius, quasi cubans ibi in castris remansisset, confossa concursu hostium atque lacerata. Eidem ARTORIO cenotaphium a Smyrnensibus positum CAROLVS PATINVS peculiari commentatione docte illustrauit. c)

Scriptis variis celebrem hunc AVGVSTI medicum et amicum d) MARCVM ARTORIVM e) in vnum contulerunt cum ANTONIO MVSA nostro viri doctissimi BRISSONIVS, f) TORRENTIVS, g) MENAGIVS, h) VOSSIVS, i) LAMBECIVS, k) sed parum firmis rationibus vsi. ARTORIVS enim statim post victoriam Actiacam naufragio supremum obiit diem, EVSEBII chronico testante, ex eoque GISB. CVPERO et DAN. HEINSIO l) quae victoria VI. non. Septembr. anno U. C. DCCXXIII. accidit, ANTONIVS autem MVSA elapso decem annorum spatio, anno U. C. DCCXXXII. AVGVSTVM valenti sua medicina a periculoso morbo liberauit, bello Cantabrico finito. m)

CAME-

a) Medicum diserte vocant auctores, qui hanc historiam perscripsere, caeteri paene omnes.

b) *Lactantius* div. instit. II, 7. Eadem perfecte tradunt *Plutarchus* in Bruto. 60. qui Caesarem ipsum in commentariis suis prodidisse scribit Artorium hoc somnium habuisse. *Velleius Paterculus*, II, 70. *Florus*, IV, 7. *Valer. Maximus* I, 7. 1. *Appian.* de bello civil. *Sueton.* Aug. 91.

c) Comment. ad cenotaph. M. Artorio a Smyrnensibus positum. Patav. 1689. in 4to.

d) Librum de hydrophobia citat *Coelius Aurelianus acut.* III, 14. περὶ μακροβιότητος *Clemens II, paedagog.* 2.

e) Ita eum *Plutarchus* vocat.

f) Lib. II. select. antiq. cap. 3.

g) ad Horat. Ep. I, 15.

h) amoenit. iuris. 35.

i) de philosophia. XII, 1.

k) Biblioth. Vindobon. II, 7.

l) Heins. ad Vellei. Paterc. II, 70.

m) conf. de his omnibus *Daniel Vinck* amoenit. philolog. medic. pag. 323 seqq.

CAMELVM AVGVSTI medicis adnumerauit DANIEL VINCKIVS, a) PLINII b) loco quodam ductus, quem ex antiquissimo APVLEII exemplari de salutaribus remediis ita restituit, vt, quum editi libri legant: *Diuus certe Augustus lactuca conseruatus in aegritudine fertur, prudentia Musae medici. Cum priores cauerent, religione nunc omni caret*, caet. ipse vero ad huius exemplaris fidem legat: *Diuus certe Augustus hac lactuca conseruatus in aegritudine fertur prudentia Musae medici, cum prioris Cameli religio nimia ei abnegaret.* Ex qua emendatione, quae autem parum firmis fundamentis nititur, quum in PLINII loco nihil mutandum sit, c), conclusio ipsi est CAMELVM, priorem AVGVSTI medicum, lactucam ipsi interdixisse.

§. IV.

In summam autem existimationem, ob medicinam AVGVSTO graui valetudine adfecto feliciter administratam ANTONIVS MVSA peruenit, Graecus origine, contrarium licet statuentibus DANIELE CLERICO d), aliisque, qui ex Pomponia plebeia Romanorum gente ortum putant. MVSAE cognomen a patrono accepisse quidam statuunt, e) sed pariter sine plurima veritate. Graecum autem fuisse ex seruili conditione, in qua ante libertatem ab AVGVSTO ipsi datam vixit, et inde clarum est, quod fratrem EVPHORBIVM habuerit IVBAE medicum, cuius nomine IVBA plantae genus euphorbiam dixerit, qui PLINIO f) teste, cum ANTONIO fratre primum instituit a balineis frigidis multa cor-

a) Amoenit. phil. med. p. 329.
b) XIX, 8
c) Attamen medelam fecere viri docti complures huic loco, at foedam. *Harduinus cum Artorii Camelii religio nimia negaret* legendum putat, *Clericus* loco Camelii, C. Volgii, qui librum de plantarum proprietatibus temporibus Augusti conscripserit. *Wieland*, V. Ill. medicum qui *Augustum* calidis medicamentis tam male curauerat, Aemilium dicit, typographi forte errore. vid. ei. praeclarum opus: *Horazens Briefe* — Th. I. p. 709.
d) *histoire de la médecine*, P. III. Lib. I. cap. 1. p. 557.
e) *Ludov. Chr. Crellii* resp. *Io. Fr. Crellio* diss. *Antonius Musa Augusti medicus obseruationibus varii generis illustratus.* Lips. 1725. §. 3.
f) Plin. XXV, 7. De graecis Musae originibus conf. *Tournefort isagog. in rem herbar.* pag. 6.

corpora adstringere, quum antea non mos fuerit nisi calida tantum lauari. ASCLEPIADE Graeco, postea Romano medico felicissimo, nonae sectae conditore, ex cuius doctrina subsequuti methodici suorum partem maximam hauserunt, praeceptore vsus est, ita tamen, vt ea, quae decedente e vita ASCLEPIADE THEMISON de praeceptoris doctrinis mutauerat, MVSA iterum mutaret, probante id PLINIO, a) his verbis: *Mutata et quam postea Asclepiades, vt retulimus, inuenerat.* (secta) *Auditor eius* THEMISON *fuit, qui, quae inter initia scripsit, illo mox recedente a vita ad sua placita mutauit. Sed et illa Antonius Musa, eiusdem auctoritate Diui Augusti, quem contraria medicina periculo exemerat.* Seruum autem aut libertum Augusti fuisse priusquam illum ab ancipiti morbo contraria medicina liberaret, DIONIS CASSII locus manifeste probat, b) quo eum Augusti libertum diserte appellat. Nec est quod argumentis a CRELLIO c) et DAN. VINCKIO d) copiose enarratis diu inhaereamus, quibus ad seruilem MVSAE maculam delendam speciosa quidem doctrina vsi sunt, rem vero extra dubitationem non posuerunt. Quae enim ab ASCLEPIADE praeceptore, ab annulo aureo equestri ipsi dato, a muneribus ipsi a senatu populoque Romano datis et statua ipsi, aere collato, in foro ad signum Aesculapii posita desumsere argumenta omnia ingenuas MVSAE origines nullo modo euincunt, et licet vnicus testis DIO sit de ANTONIO MVSA Augusti liberto, nec ab omni veritate argumenta recedant, quibus DIONIS auctoritas suspecta redditur, medici tamen, qui de annulo aureo MVSAE dato historiam, quam pariter DIO solus refert, (aliis scriptoribus de pecunia ipsi copiose data et de honoribus a senatu populoque ipsi decretis tantum referentibus) verissimam supponunt, et in hoc, quod ab AVGVSTO manumissus fuerit MVSA, DIONI fidem habeant necesse est.

Libertus autem AVGVSTI ANTONIVS MVSA noster medicinam cum plurima laude exercuisse in eaque plurima, mutatis medicorum, qui eum praecesserunt,

a) *Plin.* XXIX, 1.
b) *Dio.* L. LIII. pag. 517. C. edit. Io. Leunclavii Hanov. 1606. in fol.
c) *diss. de Anton. Musa.* §. 5.
d) *Amoenit. philolog. medic.* pag. 328.

ferunt, doctrinis, praestitisse videtur. Celeberrimum medicum fuisse, non solum AVGVSTI curatio probat, mox vberius enarranda, verum etiam compositiones medicamentorum plurimae; ipsi propriae, et a posterioris aeui medicis, vt memoria efficacium medicinarum suarum perstaret, literis mandatae. Medicamentum ad icterum SCRIBONIVS LARGVS, a) panacaeam Musae GALENVS, b) pastillos ORIBASIVS, c) alios pastillos AETIVS, d) antidoton MYREPSVS, e) collyrium MARCELLVS, f) enarrant, vt alias compositiones medicamentorum ab iisdem auctoribus aliisque eidem adscriptas descriptasque taceam.

Nouas etiam insolitasque suo tempore medendi vias ingressus est, *cum enim incidisset insanabilia vlcera, viperas edendas dedit miraque celeritate persanauit*, g) quam medicinam nostris demum temporibus ad varia cutis vitia difficillime sanabilia efficacissimam experti sunt Indiae occidentalis incolae, mediciqne illos imitati. Fortunae autem suae in exercenda medicina famam summopere auxit cum a suetis his temporibus medicorum doctrinis et ab ipso adeo ASCLEPIADE praeceptore deflecteret locoque calidae, qua Romani frequentissime vti consueuerant, frigidam aquam ad varios morbos commendaret, eamque contra medicorum aeui sui morem ad curandas humanas affectiones frequentius adhiberet. Baias celeberrimas ob thermas, quae generatim neruis prodesse putabantur pedibusque aut coxendibus luxatis fractisque, quibus ad aluos laxandas, vulnera sananda et ad capitis auriumque morbos eximias virtutes Romani tribuere, damnauit et HORATIO defluxionibus et lippitudine vexato suasit, vt gelida per medium frigus perlueretur.

Quae

a) *compos. medic.* 110.
b) *de composit. medicament. sec. loc.* VII, 5.
c) *IV. de loc. affect. cur. c.* 127. *Synops.* I. III.
d) *tetr. I. Serm. IV. cap.* 12. *II*, 2. *cap.* 82.
e) *Sect.* I. *de antidot.* 183.
f) *de medic.* cap. 8.
g) *Plinio* teste XXX, 13. Qui locus probat *Antonium Musam* etiam medicinae quae manu opem fert, operam dedisse, non sueto admodum his temporibus medicis Romanis ingenuis modo, qui medicinam manu administratam seruis vtplurimum reliquere.

Quae sit hyems Veliae, quod coelum, Vala, Salerni,
Quorum hominum regio et qualis via: nam mihi Bajas
Musa superuacuas Antonius, et tamen illis
Me facit inuisum, gelida cum perluor vnda
Per medium frigus. a)

Frigidam autem impense laudando eamque ad varios morbos feliciter adhibendo, inprimis autem curatione felicissima, qua AVGVSTVM a desperato paene morbo liberauerat, effecit, vt Bajae, quibus antea frequentissime Romani ad morbos vtebantur, a pluribus relinqueretur, eodem HORATIO teste:

Myrteta relinqui
Dictaque cessantem neruis elidere morbum
Sulphura contemni vicus gemit, inuidus aegris
Qui caput et stomachum supponere fontibus audent
Clusinis, Gabiosque petunt et frigida rura. b)

Primum frigidae medicinae apud Romanos auctorem ANTONIVM MVSAM Romani medici copiose imitati sunt, damnatis balineis, maxime autem CHARMIS MASSILIENSIS, qui PLINII temporibus Romae vixit frigidaque penitus, vt videtur, ex ANTONII MVSAE mente consilioque, quod HORATIO dederat, vsus est. Etenim, vt PLINII verbis vtar, *frigida etiam hybernis algoribus lauari persuasit mersitque aegros in lacus. Videbamus senes consulares vsque in ostentationem rigentes.* c)

Frigidae autem virtutes maxime probauit, cum AVGVSTVM eadem a morbo admodum ancipiti et periculoso, pertinaci arthritica destillatione cum corporis colliquatione, liberaret, adhibita antea contraria penitus medicina, calida videlicet, potu, fomentis, corpore adeo crebro ea perfuso, ipsoque adeo conclaui tam arcte clauso, vt frigori ne minimus accessus pateret. Pristinam autem omni modo sanitatem restituit frigida, vt per longissimum tempus sine multa valetudine viueret, adhibitis simul refrigerantibus medicinis, testibus curationis auctoribus praecipuis, PLINIO, d) SVETONIO, e) DIONE CASSIO. a)

a) Horat. Epist. I. 15. ad Valam.
b) Epist. citat.
c) Plin. XXIX, 1.
d) Plin. XIV, 8.
e) Suet. Octav. 81.

SIO. a) SVETONIVS curationem ita enarrat: *Graues et periculosas valetudines Augustus per omnem vitam aliquot expertus est: praecipue Cantabria domita, cum etiam destillationibus iecinore vitiato ad desperationem redactus contrariam et ancipitem medendi rationem necessario subiit, quum calida fomenta non proderant, frigidis curari coactus, auctore Antonio Musa.* Lauacris et potionibus frigidis AVGVSTVM ab ANTONIO MVSA restitutum DIO monet, quum nihil eorum, quae maxime ad sanationem opus erant, posset facere. Frigidas autem potiones vim salutiferam suam a lactuca maxime habuisse, PLINII locus probat: *Est quidem lactucis natura refrigeratrix, et ideo aestate gratae stomacho fastidium auferunt cibique appetentiam faciunt. Diuus certe Augustus lactuca conseruatus in aegritudine fertur prudentia Musae medici. Cum priores cauerent religione nunc omni caret, in tantum recepta commendatione, vt seruari etiam in alitnos menses eam oxymelite repertum sit.*

Tam felicem autem curationum suarum successum ANTONIVS MVSA non vbique expertus est. Sanato enim quamuis hoc modo AVGVSTO in extremam a diro morbo desperationem redacto, MARCELLVS, breui post in similem valetudiuem delapsus eodemque ab ANTONIO MVSA modo tractatus supremum diem, DIONE b) teste obiit, indeque factum est, vt fortunae potius quam arti HORATII interpretes plurimi AVGVSTI sanationem tribuant, non reputantes, aduersa, quae in morbis accidunt, saepissime extra omnem medici culpam euenire. Si autem DIONIS fides vlla in re suspecta est, in hac certe ab omni falsi suspicione liberari nequit, quum PROPERTIVS, c) MARCELLI familiaris et coaeuus, Baias admodum inuisas habeat, quod amicum suum occiderint. Inde patet mortis culpam maximam in Baianas aquas cecidisse, aut nimis diu adhibitas priusquam MVSA in auxilium vocaretur, d) vt contraria sua medicina morbum praefocare nequiret, aut neglectis relictis-

a) hist. L. LIII. pag. 517. C. edit. cit.

b) Libr. LIII. pag. 517. D. ὁ μεν Αυγυστος ὑτως εσωθη, ὁ δε δη Μαρκελλος, νοσησας ϰ πολλῳ ὑστερον, και τον αυτον εκεινον ὑπ αυτυ τυ Μυσα τροπον θεραπευομενος απεθανε.

c) Eleg. 16. Libr. *III.*

d) Hinc etiam quidem Marcellum in Stabianis aquis frigidissimis mortuum referunt. conf. *Crell. diss. de Antonio Musa* §. 10.

relictisque MVSAE consiliis, cessante frigidarum medicinarum et refrigerantium vsu, in vsum vocatas.

§. V.

Ob sanitatem autem AVGVSTO cum tanto vitae periculo decumbenti feliciter restitutam ANTONIVS MVSA honoribus amplissimis ornatus est. Pecuniam multam AVGVSTVS et senatus Romanus dederunt. a) Statuam, aere collato, iuxta signum Aesculapii statuerunt. b) Ipsam autem hanc curationem, ob principem in re publica virum, patriae patrem, ab eo sanatum et conseruatum, tanti fecere auctores, qui AVGVSTI historiam perscripserunt, vt sola ANTONII MVSAE opera Augustum ab ancipiti morbo liberatum esse perhibeant. PLINIVS etiam dum ANTONIVM MVSAM nominat, curationis laudem vbique paene simul perhibet, vt mox Augustum eius opera prudentiaque conseruatum, c) contraria medicina graui periculo exemtum, d) suaque prorsus prudentia restitutum ab aegritudine perhibeat. e) Iisdem paene verbis SVETONIVS f) et DIO CASSIVS g) in historia hac perscribenda vsi sunt.

§. VI.

Viro tam praeclare de se promerenti annuli aurei ius AVGVSTVS concessit DIONE teste, h) tanta pecuniae summa ipsi data, vt censui equestri sufficeret. i) Quo ipso amplissimo equestris dignitatis iure ANTONIVM MVSAM omnes

a) Dio. Lib. *LIII.* pag. 517. C.
b) Sueton. Octav. 59.
c) *XXV*, 7.
d) *XXIX*, 1.
e) *XIX*, 8.
f) Octav. 81.
g) hist. Lib. *LIII.* loc. citat.
h) et quidem solo. *Suetonius* enim etsi *Antonii Musae* merita in *Augustum* aliquoties memoret, praemiaque *Musae* data copiose enarret, annuli tamen dati nullam mentionem fecit.
i) Quod manifeste ex *Dionis* loco patet: και δια τυτο και χρηματα παρα τε τυ Αυγυςυ και παρα της βυλης πολλα, και το χρυσοις δακ-

omnes equitum Romanorum immunitates acquisiuisse certum est, probantibus etiam *IOANNE RHODIO,* a) *CRELLIO* b) *DAN. VINCKIO* c) *MOESENIO,* V. Ill. d) pluribusque aliis.

Quod annuli aurei ius, quo donati in equestrem ordinem euecti sunt, libertis aliisque e ciuibus Romanis, qui censum equestrem non habuere, ab imperatoribus, post Augusti tempora frequenter datum est, partim vt merita in se aut rem publicam collata amplissimo hoc virtutis praemio ornarent, partim vt partes suas augerent atque confirmarent hominibus ipsis ob acceptissima praemia perpetua gratitudine adstrictis. Sic ipse *IVLIVS CAESAR,* cum bellum aduersus *POMPEIVM* moliretur fidemque militum imploraret pro concione, existimatus est census equestres pollicitus singulis, quod vero opinione falsa accidit. *Nam cum in alloquendo exhortandoque saepius digitum laeuae manus ostentans, affirmaret, se, ad satisfaciendum omnibus, per quos dignitatem suam defensurus esset, annulum quoque aequo animo detracturum sibi: extrema concio, cui facilius erat videre concionantem, quam audire, pro dicto accepit, quod visu suspicabatur: promissumque ius annulorum cum millibus quadringenis fama distulit.* e) Eandem dignitatem sequuti imperatores amicis libertisquo dedere, Asiatico liberto *VITELLIO, SVETONIO* f) *TACITO* g) testibus, vt alia exempla silentio praeteream, in quibus colligendis *GOTHOFREDVS* h) *IO. RHODIVS,* i) *LAMPE,* a)

δακτυλιεις (απελευθερος γαρ ην) χρησθαι. *Pecunia ei ab Augusto et senatu multa vsusque annuli aurei datus* est, nempe ob pecuniae multae tantam summam, quae equestri censui constituendo sufficeret.

a) ad Scribon. p. 180.
b) diss. de Anton. Musa §. 9.
c) amoenit. philolog. med. p. 170.
d) Comm. de medicis equestri dignitate ornatis §. 1.
e) Sueton. Iul. 33. Qui locus etiam probat datum equitum ius semper priscis imperatorum temporibus censum equestrem supposuisse, nec dari potuisse equestrem annulum villi, qui censum non habuerit. Temporibus quae *Augusti* aetatem exceperunt, cum annulo dato census equestris raro datus est.
f) Vitell. 12.
g) Annal. 18.
h) in not. ad Dig. L. XL. tit. 10.
i) ad Scribon. p. 180.

PE, a) operam plurimam infumfere. Magis adhuc eadem dignitas pofteris temporibus peruulgata eft, *IVSTINIANO* eam, ceu confequens et effectum manumiffionis, omnibus libertis concedente. b)

Qui de medicorum priuilegiis fcripfere in liberandaque medicina Romana ab omni feruilis ignominiae macula infudarunt medici et philologi, annulo aureo *MVSAE* dato inprimis probare ftuduerunt medicinam temporibus *MVSAE* non feruilem, fed potius fcientiam fuiffe, quae exercentibus cum plurima pecunia infignem dignitatem conciliaret. Sed haec ex vnico exemplo deducta probant quidem, medico cuidam, ob principis omnibus fummopere dilecti vitam conferuatam, praemia ampliffima data effe, medicinam autem horum temporum a feruili conditione non liberant. Neque tanti putanda equeftris dignitas eft ANTONIO *MVSAE* conceffa, admodum vulgata iam Augufti temporibus, publicatis calamitatum ciuilium temporibus compluribus equitum Romanorum bonis, quae ad alios translata, cum equeftri cenfu dignitatem fimul ad ignobiliores familias detulerunt.

Equeftris autem annulus licet equeftres cenfus temporibus *IVLII CAESARIS* et *AVGVSTI* fimul comprehendat, manifefte id probante *SVETONII* fupra iam citato loco, quo militum cohortes opinione falfa putabant Caefarem fingulis equeftres cenfus pollicitum, cum in concione dignitum oftentaret, et DIONE, liberti tamen annulo aureo ab imperatore donati, licet dignitas ipfis vere equeftris hoc annulo conftitueretur, prior in fpectaculis locus, equeftri cenfu, qui ad equitem Romanum neceffario requirebatur, accedente, in equeftrem tamen dignitatem faluo patronatus iure transiere. Hinc is, qui ius annulorum impetrauerat, vt ingenuus ex PAVLI c) mente habebatur, quamuis ab haereditate eius patronus non excluderetur. Hinc ex VLPIANI d) mente libertinus, fi ius annulorum aureorum impetraffet, ingenuus quidem intelligebatur, faluo tamen patroni

a) de honorib. et priuileg. medicor. a pag. 85. paffim.
b) *Struvii* Syntagm. iuris civ. P. *III.* cum addit. Petr. Mülleri exerc. 40. l. 40. tit. 10. de iure annul. aureor. §. 59. *Heineccii* antiquit. Romanam iurisprudent. illuftrant. fyntagm. Lib. I. tit. V. 17. 18.
c) L. *IX.* ad leg. Iul. et Papiam. Dig XL, 10.
d) L. I. ad leg. Iul. et Papiam. Dig. XL, 10.

patroni iure. Hinc lege etiam Romana cautum est, vt alimenta libertus, annulo aureo, consentiente patrono, ab imperatore donatus, a patrono sibi relicta consequeretur, a) libertus autem, qui annulorum ius inuitis aut ignorantibus patronis acceperat, eodem iure priuaretur. b) Ipsi quoque legum Romanarum interpretes celeberrimi, DIONYSIVS GOTHOFREDVS c) G. A. STRVVIVS d) aliique in eo perfecte consentiunt, quod liberti, annulorum aureorum iure impetrato, ideo tamen liberti esse non desinerent, sed saluo ex omni parte patronatus iure, ipsorumque iure, quo alimenta a patrono consequi poterant, equitum quidem honoribus omnibus fruerentur, ob patronorum tamen in eos iura, quae equestris conditio non infirmauit, ab equitibus distincti essent. Viuebant, notante satis commode et probante praeclare STRVVIO, e) liberti, qui annulorum ius acquisiuerant, tanquam ingenui, dignitate Romanis equitibus aequales, sed moriebantur tanquam liberti, imaginem tantum ingenuitatis, impetrato annulorum aureorum iure consequuti, quod etiam GOTHOFREDVS f) adfirmat, dicens, annulum tributum libertis esse vt equites sint, vel quasi equites, nempe vt equitum quidem immunitatibus ex omni parte fruerentur, alia tamen equitibus Romanis propria non consequerentur, veram nempe et ab omni obligatione liberam ingenuitatem.

Quibus omnibus rite perpensis aequi harum rerum iudices facile intelligent, annuli aurei ius rei publicae Romanae antiquis temporibus ciuibus Romanis ingenuis et equestrem censum habentibus proprium, ab imperatoribus Romanis libertis tributum, haud tanti fuisse, vt ex hoc iure, peculiarem professionem exercenti cuidam ob singularia merita dato, in ipsam professionem, aut in omnes eam postea exercentes eadem equitum Romanorum priuilegia ceciderint. Communes enim admodum fuisse equites Romanos ex libertis, imperatorum temporibus, inprimis post IVLIVM CAESAREM et AVGVSTVM, ex HADRIANI rescripto, quod VLPIANVS g) excerpsit, ex COMMODI h) lege, qua ius annulo-

a) Papinian. L. I. responsor. Dig. XL, 10.
b) Marcian. Institut. L. I. Dig. l. c.
c) in not. ad Dig. loc. citat.
d) Syntagm. iur. civil. c. addit. Petr. Mülleri P. III. exerc. 40. L. XL. tit. 10. de iure annulor. aureor. §. 59. vid. et quos ibi citat auctores.
e) in libro cit. l. c. ad fin.
f) in not. ad Dig. XL, 10.
g) Lib. I. ad Leg. Iul. et Papiam. Dig. l. c.
h) Marcian. instit. I. Dig. l. c.

nulorum aureorum omnibus ademtum est, qui id inuitis aut ignorantibus patronis acquisiuerant, et ex eo intelligi potest, quod IVSTINIANVS omnibus libertis ius annulorum siue discrimine concesserit, nullo certe equestris census respectu habito, ad quem, testante etiam ARNOBIO, a) qui diserte dicit pecuniam annulos et priora loca in spectaculis donare, primis imperatorum Romanorum temporibus diligenter semper respectum est.

Medici autem quidam, speciosam dignitatem arti accedere putantes, cum, quae seruilis antea Romae saltim ex parte fuerat, ab equite Romano exerceretur, priuilegiorum et immunitatum summam in hunc annulum MVSAE datum contulerunt, omnes, qui Romae post ANTONIVM MVSAM arti medicae exercendae operam dederunt, equitum Romanorum dignitate et immunitatibus vsos adseruerunt, et medicorum nobilitatem non ab arte, quam profitentur, et exercent nobilissima vtilissimaque generi humano, sed ab annulo aureo ANTONIO MVSAE ab AVGVSTO dato deduxerunt, b) insolito sane modo et. ab omni veritate quam maxime alieno, putantes forte viliorem reddi salutiferam scientiam, si equestris dignitatis ornamentum, quod fortuna sola MVSAE AVGVSTVM a graui morbo liberanti dederat, posteris medicis decederet. c) At parum firmo fundamento nituntur, quae ad medicorum Romanorum post Musae tempora equestrem dignitatem probandam producuntur. Habemus manifeste medicos Romanos seruos, libertos post AVGVSTI tempora florentes, quod de ASCLEPIADIS adeo celeberrima medicinali familia, cuius nomem in maximo honore apud Romanos habebatur, REINESIVS d) probauit, et supra, adductis copiose testibus, de aliis etiam probatum est. Nec ipse vnicus annuli aurei ANTONIO MVSAE dati testis DIO dicit annuli aurei ius medicis concessum esse omnibus Romae medicinam exercentibus, sed *immunitatem*, hoc est Quiritium ius libertatemque artem libere exercendi non ipsi modo ANTONIO MVSAE, sed omnibus quoque eandem artem exercentibus in posterum quoque tempus concessam esse. e) Nemo profecto fuerit qui ex immunitatibus praeceptoribus, grammaticis, a IVLIO CAESARE et AVGVSTO concessis, annulorum ius iis cum his immunitatibus datum esse autumet, de

a) Libr. IV, quem locum etiam Gothofredus citat.

b) *Lampe* tr. de honoribus et priuilegiis medicor. *Io. Rhodius* ad Scribon. p. 180. *Neandri* antiquissimae medicinae origines, encomion. p. 75. *Dan. Vinck* in libr. cit. ex parte etiam *Richter* in diss. citat.

c) Hinc etiam in plerisque vniuersitatibus literariis his, qui in doctorum medicinae dignitatem promouentur, annulus aureus datur ceu equestris dignitatis signum, quam Augustus Musae suo dederat. Sed falso: quae enim Musa acceperat, in posteros medicos cadere non possunt.

d) epist. ad Casp. Hoffmann. et Rupert. XLVIII.

e) hist. L. LIII. p. 517. D.

de medicis autem post ANTONIVM MVSAM Romae medicinam facientibus complurium opinio haec fuit, nullo certe modo probanda et ex eo facile confutanda, quod AVGVSTVS, popularis aurae captandae caeterum tam auidus, ciuium Romanorum honorem studio maximo conseruauerit et commendatis adeo a dilectissimis sibi et principibus in re publica viris seruis aut e seruili genere natis ciuitatem Romanam et honores alios ciuibus Romanis tantum proprios pertinaciter denegauerit. a)

§. VII.

Viro qui tantam in medicina laudem, depulso feliciter AVGVSTI diro morbo, promeruerat, libri quidam descripti sunt, alter de diaeta ad Maecenatem, cum MARCELLI de medicamentis empiricis libro, cuius partem efficit, Basileae 1536. nec non in collectione HENRICI STEPHANI cum MARCELLO editus, Norimbergae etiam cum Sexti Placiti de medicamentis ex animalibus libello, et cum Hieronymi Acoromboni Eugubii tractatu de natura et vsu lactis MDXXXVIII. typis excussus, b) cum HIPPOCRATIS operibus omnibus a LINDENIO c) iterum editus, alter vero de herba vetonica, solus aliquoties, cum APVLEII herbario, GALENI libro de plenitudine, POLYBI de salutari diaeta, BENIVENII de abditis morborum caussis, nec non cum PLINII VALERIANI excerptis ex CAIO PLINIO SECVNDO editus. Librum etiam ad OCTAVIVM CAESAREM conscripsit, in quo diligenti cura summaque breuitate singula curationum genera comprehendit, quem coram MAECENATE CAESARI ipso, vt medicinae sibi faciendae compendium haberet, tradidit, prout ipse in libri de diaeta ad Maecaenatem §. 1. testatur. De diaeta libellum ANTONIO MVSAE celeberrimi viri vix tribuerunt, HIPPOCRATI quidam adscripserunt d) MARCELLO alii, e) IANVS CORNARIVS DIOCLI, graece quippe scriptum, quum MVSAE latinas origines, at falso supponerent. Ipse autem liber licet quaedam contineat quae recentiorem paulo doctrinam redolere videntur, infra fusius exponenda, nec de frigidae ad sanitatem conseruandam firmandamque virtute aliquid in eo scriptum sit, quod factum forte esset, si MVSAM auctorem haberet, ex altera tamen parte plurima continet, quae

a) *Sueton. Octav.* 40.

b) titulus huic collectioni hic est: Sexti Placiti Papyriensis de medicamentis ex animalibus libellus. Antonii Musae ad Maecenatem suum de conseruanda bona valetudine instructio. Item tractatus vtilissimus de natura et vsu lactis D. Hieronymi Acoromboni Eugubii, ordinarii clarissimi gymnasii Patavini. Norimb. apud Ioannem Petreium 1538. in 4to. Fabricius bibl. lat. IV. 8. p. 527. t. III. Norimb. 1527. editam esse hanc collectionem dicit, forsan typographi errore.

c) *Hippocratis Opera edit. van der Linden.* t. I. p. 650.

d) cf. nobilissimum doctissimumque *Gruneri*, V. Ill. opus, *censura librorum Hippocrateorum* §. 39. *cap.* 3. *pag.* 140.

e) vid. *Gruneri* librum, l. c.

quae MVSAE admodum conueniunt, amicae familiaritatis cum AVGVSTO et MAECENATE testimonia. MAECENATEM enim, ad cuius corporis curationem omnia explorauerit vsuque confirmata celeriter complexus sit, amicissimum vocat, qui eum ipso per plures annos cum CAESARE AVGVSTO moratus fuerit, quo tempore nec MAECENAS, obseruando praecepta in libello tradita, in vllum corporis languorem inciderit, nec AVGVSTVS, quem suum dicit, molestioris incommodi quicquam passus fuerit. Quae egregie cum valetudinibus, quas AVGVSTVM expertum esse SVETONIVS a) narrat, conueniunt, cum crurum imbecillitate arundinum atque habenarum remedio confirmata, in qua, aliisque leuioris notae passionibus, pariter a SVETONIO enarratis, licet permanserit, nulla tamen molestiora incommoda fuerit expertus.

Ipse etiam versionis latinae, quae nobis tantum superest, auctor, LARGIVS DESIGNATIANVS, forte SCRIBONIS LARGVS DESIGNATIANVS, b) libri de compositionibus medicis latini auctor, MVSAM verum libelli ad MAECENATEM auctorem esse saltim aliquo modo probat. Is enim in perscribendis compositionibus medicamentorum celeberrimas vsuque probatissimas collegit, in iisque ab ANTONIO MVSA profectam ad stomachi dolorem, vrinam mouendam, et morbum ictericium efficacem. c) Quae coniecturae si non fauent, saltim non aduersa sunt, nota fuisse SCRIBONIO quae MVSA efficacia ad sanitatem conseruandam et ad morbos expertus fuerit eumque Graecum Musae librum, vt ab interitu seruaretur et in popularem vsum transiret, in latinam linguam transtulisse.

Denegandus itaque ANTONIO MVSAE libellus de diaeta non est, qui efficacia pro saeculi more ad varios morbos consilia, sagaci cautoque medico digna, concisa et in augustissimum spatium coacta oratione continet, quamuis in ipso hoc libro doctrinae quaedam occurrant, quae recentiorem auctorem, Galenicae doctrinae asseclam redolere videantur. Eaque potissimum in doctrina de quatuor humo-

a) *Sueton. Octav.* 80. 81.
b) Compos. med. 110.
c) *Largium* hunc *Designatianum Marcellus* memorat, praefixa operi suo de medicamentis empiricis epistola ad filios, qua iis *Hippocrati* adscriptam epistolam ad Antiochum regem, epistolamque Musae ad Maecenatem, Hippocrati adscriptam, et a se e graeco sermone translatam commendat. Eiusdem *Largii Designationi* meminere *Ios. Simlerus, catal. bibl. Gesn.* nec non *Fabricius*, bibl. lat. cur. Ernesti IV, 8. tom. III. p. 523. Alii scriptores de rebus literariis, quos copiose euolui, de hoc *Largio Designatiano* silent. Coniectura mea, Largium Scribonium Largum esse nominum similitudini nititur, nec est, quod ab ea decedam, donec certiora edoctus fuero, licet antiqui scriptoris latini nullum exemplum prostet, qui graeca in linguam suam transtulerit edideritque.

humoribus, de quatuor generibus, ex quibus animale corpus omne conftet, calido fcilicet, frigido, ficco et humido, nec non in ipfa argumenti pertractatione, quae cum GALENI de eodem dictis aliquo modo conuenit, confiftunt. At antiquiora GALENO haec funt, a methodicis inprimis, quorum fectae ANTONIVS MVSA ftuduit, in doctrinae formam redacta, a GALENO vero alio modo, vt theoriae fuae fundamenta darent, difpofita. Caetera vero omnia in theoreticis expofita talia non funt, vt theoriae a GALENO peruulgatae vllo modo adfcribi poffint, plura vero ad methodicorum doctrinam de adftricto et laxo referenda. Quae denique de lunae in corpora animata et in medicamentorum efficacia augenda vel minuenda vi in libro traduntur, a) a temporibus, quibus MVSA haec perfcripfit, admodum aliena non funt.

Denegaffe viros doctos MVSAE librum, quem verofimiliter fcripferit, et ad incertum auctorem alium retuliffe, alium vero, de herba vetonica, contradicentibus licet grauiffimis et nullo modo confutandis argumentis, MVSAE pertinaciter adfcripfiffe, admodum mirum eft. Licet enim antiquiffima exemplaria omnia librum de herba vetonica ANTONIO MVSAE adfcribant ipfaque libro praefixa epiftola opufculum, pars maioris operis de medicaminibus, MARCO AGRIPPAE, CAESARIS AVGVSTI genero infcribatur, quem carum habuiffe MVSAM, ceu patroni fui amicum, generumque credibile fatis foret, haec tamen libro huic ANTONIO MVSAE vindicando non fufficiunt. b)

Etenim quam infida de vero libri cuiusdam antiqui auctore coniectura ex nomine fit, quod in fronte gerit, omnibus notum eft, copiofiffimaque medicinalium inprimis librorum exempla funt medicis celeberrimis adfcriptorum et ab ignotae famae viris profectorum, qui, vt auctoritatem quandam libris fuis conciliarent fuamque doctrinam peruulgarent, fatis feciffe putabant, fi alieno fatisque celebri nomine infignita fua emitterent. c) Nec, contradicentibus aliis omnibus, argumento praefertim, genioque fcriptionis, plus fidei epiftolae ad M. AGRIPPAM habenda eft, monachali d) et tam parum latinae, vt quaenam in animo fcriptor habuerit, vix Delio notatore erui poffit, ipfaque epiftola, manifefte id prodente fcriptionis genio, recentior longe quam ipfe de herba vetonica liber putanda fit.

Si autem MVSAM auctorem libri graeco fermone confcripti de diaeta ad MAECENATEM agnofcimus et cogitandi fcribendique modum in hoc libro cum

a) de diaeta ad Maecenat. §. 10.

b) His argumentis ad vindicandum hunc *Antonio Mufae* librum vfus potiffimum eft *Gabriel Hummelbergius*, in praefat. ad editionem Antonii Mufae et Apuleii a fe profectam.

c) Haec de *Hippocratis* fpuriis libris docuit *Grunerus*, V. III. in praeclaro opere: *cenfura libror. Hippocrat.* cap. I. Sect. I.

d) Ita *Cafp. Barthius* eam vocat. Adverf. 38, 1.

cum ſcriptis in libro de herba vetonica conferimus, manifeſte patet, diuerſos librorum vtrorumque auctores fuiſſe. In libro de diaeta dicta enim generatim eo redeunt, vt traditis per ſua ſigna iis, quae in ſanitate delinquunt, medendi iis methodus exponatur, dicta vero in libro de vetonica herba omnia merum empiricum produnt qui neglecta morborum cognitione eorum curationi tantum, ſine omni virium, quae medicamento inſunt, laeſionumque, quae medicamenti ope tolli debeant, aeſtimatione ſtuduerit.

Graece liber de diaeta ſcriptus eſt, de vetonica vero herba latine: et quamuis medicus Graecus natione, Romae in clariſſimorum virorum commercio degens Romanaeque linguae gnarus, ſua et graece et latine perſcribere potuit, rariſſimum tamen eſt ab vno eodemque auctore libros graece latineque ſcriptos inueniri, in ambabus linguis licet verſatiſſimo. Graeca inſuper nomina herbae vetonicae, quae in principio libri copioſe enarrantur, vitioſiſſime latine ſcripta ſunt, isque ſcribendi modus, niſi, quod ac veritate alienum non eſt, quum editi de herba vetonica libri ſummopere inter ſe diſcrepent, librariis debeatur, AVGVSTI temporibus, quibus Graeca graece, latina latine dici ſolebant, plane inſolitus fuit.

Vt verbo rem comprehendam, neque argumentum libri medicum probum, rationalem, morbos per ſua ſigna cognitos curantem, neque ſcribendi genus et verborum vſus virum doctum prodit, qui cum AVGVSTO ſummisque viris, MAECENATE, M. AGRIPPA, HORATIO, VIRGILIO, a) familiariter vixerit, ſed auctorem potius poſterorum temporum, in quibus cum purioris latinae linguae cultu rationalis medicina neglecta eſt.

Quoad omnia autem, inſcriptionem, tractandi ordinem, ſcriptionis genium, verborum vſum, modum quo morbi curantur, cum capitulis hic de herba vetonica libellus conuenit, quae in APVLEII herbario pertractantur. Nomina in vtrisque libris, eodem perfecte ſcribendi modo, plantae, de qua ſermo eſt, graeca, latine et vitioſiſſime ſcripta, natalis locus, ad magiam adeo vires, qualitates, poſteaque ad morbos medicatae vires pertractantur, vt, qui non videant de vetonica

a) Extat in catalectis *Virgilii* epigramma, quo MVSAE doctrina ſummis laudibus extollitur:

Cui Venus ante alios Diui Diuumque ſorores
  Cuncta neque indigno Muſa dedere bona.
Cuncta quibus gaudet Phoebus chorus ipſeque Phoebi
  Doctior o quis te, Muſa fuiſſe poteſt.
O quis te in terris loquitur iucundior vno,
  Clio nam certe candida non loquitur, caet.

Talia autem in auctorem libri de herba vetonica certe cadere nequeunt.

ca librum capitulum ex APVLEII herbario esse, et primum forsan, vt quidam autumarunt, a) coecutire videantur, dum lucidissimum diem sol reddit.

PLINIVM SECVNDVM sequutos plurimos esse in conscribendis medicamentorum comparatu facilium libris nuper probaui, b) ipsumque APVLEIVM plurima e PLINIO desumsisse docuerunt BODAEVS a STAPFL c) CLERICVS d) aliique quos DANIEL VINCKIVS e) copiose citat. Dicta sane in libro de herba vetonica plurima dictis a PLINIO perfecte respondent. Quae in titulis libelli 4. 8. 9. 10. 13. 14. 16. 17. 20. 22. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 32. 33. 34. 37. 39. 41. 42. 43. 45. de vetonicae herbae virtutibus ad varios morbos proponuntur, cum dictis a PLINIO in historiae naturalis libris XXV. et XXVI. omni fere modo conueniunt, eo tamen excepto, vt compositiones et mixtiones medicamenti alias vtplurimum APVLEIVS commendet, quod in herba, cuius vsus apud populum admodum inualuisse videtur, adeo mirum non est, aliis hanc, illam aliis compositionem laudantibus.

Scripta autem haec sunt vt, publici ordinariique professoris medici munere in vniuersitate literaria Altorfina a PERILLVSTRIBVS vniuersitatis dictae CVRATORIBVS mihi clementer demandato, oratione publica, die Mens. Iunii habenda me resque meas CVRATORIBVS vniuersitatis nostrae PERILLVSTRIBVS, GENEROSISSIMIS, PATRIBVS VNIVERSITATIS CIVIBVSque commendem. Est itaque quod MAGNIFICVM vniuersitatis RECTOREM, PRAEFECTVM OPPIDI AGRIQVE ALTORFINI GENEROSISSIMVM, PATRES VNIVERSITATIS SVMME VENERANDOS, IVRISCONSVLTISSIMOS, EXPERIENTISSIMOS, AMPLISSIMOS CIVESQVE GENEROSISSIMOS PRAENOBILISSIMOSQVE enixe petam, vt actui huic intersint eumque praesentia sua exornent.

a) Barth. Adverf. 38, 1. Editum etiam est Apuleii herbarium cum primo de herba vetonica capitulo in collectione 1528. in fol. edita a *Guinterio Andernaco*, quae Galeni l. de plenitud. librum, Polybum et Beniuenium complectitur.

b) in praefatione Q. Sereni Samonici editioni praefixa.

c) in Theophrast. hist. plant. I, 9. p. 321.

d) hist. de la Medec. Part. III. Lib. I. cap. I.

e) Amoenit. philolog. medic. p. 415.